

Ключевые слова: кадетское образование и воспитание, военные лицеи, лицеи с усиленной военно-физической подготовкой, суворовское училище, военное образование, Концепция военного образования, реформирование военного образования, военная служба, государственная служба, офицер.

SUMMARY

A. Polyanychko. The genesis of formation and development of the military lyceum orientation in Ukraine.

The article presents the historical and pedagogical analysis of the process of the development of military lyceum orientation institutions in independent Ukraine. The author describes three stages in the functioning of these institutions: the first stage (24.08.91-13.06.96 years) – preparatory work for the creation of military lyceums, the initial period of their activity; the second one (14.06.96 -11.05.99 years) – transferring all lyceums except Kiev's one, under the authority of provincial governors and their further development; the third one (05.12.99 – even now) – further development of a network of military lyceum orientation in Ukraine and improve their activity.

Creating a system of military high education of independent Ukraine, lyceums had to become the institutions that were supposed to create a subsystem pre-university military training. On the first stage, when they were subordinated under the Ministry of Defence, it was in that way. But on the second stage, after the distribution of subordinated spheres, subsystem collapsed: the lyceums of advanced military and physical training actually came out of the Ministry of Defence of Ukraine influence. Further measures of reforming the Armed Forces, primarily aimed at reducing the number of troops and the number of military higher educational institutions, while increasing the number of schools came into conflict with each other, which resulted in the increase of the negative trends connected with falling of results entering pupils to the military high schools. On the third stage several conflicts became obvious and the chief among them was the following: the number of high schools graduates became bigger than the amount of places in military high schools.

The positive trend of recent years is that the Cadet education and training have become more popular in Ukraine. Distribution of this idea is engaged by «The Renaissance Fund cadet corps in Ukraine». There were two military high schools, nineteen schools with advanced military and physical training, two cadet schools and one high school with five cadet classes in Ukraine in 2013.

Key words: Cadet education and training, military lyceums, lyceums of advanced military and physical training, military education, the reform of the military education, the concept of military education, military service, public service, an officer.

УДК 37.035.6+510

К. С. РІЗНИЧЕНКО

Донбаський державний педагогічний університет

ПАТРІОТИЗМ ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ СУЧАСНОГО КИТАЮ

У статті проаналізовано проблему патріотизму як головну складову національної ідеї, що стала основою реалізації мрії про «велике відродження» КНР. Визначено сутність поняття «національна ідея» Китаю, яка вже тривалий час перебуває в центрі підвищеної уваги науковців. З'ясовано, що включення елементів патріотичного виховання в сучасний навчальний процес є обов'язковим. Доведено, що патріотичне виховання сприяє зміцненню китайського суспільства, духовному

зростанню кожного громадянина КНР та є основною складовою духовної культури нації та водночас є вимогою до виховання нових людей – цілеспрямованих, високоморальних, культурних та дисциплінованих.

Ключові слова: *національна ідея, «китайська мрія», національний дух, патріотизм, патріотичне виховання, програма патріотичного виховання, центри патріотичного виховання, ефективність патріотичного виховання.*

Постановка проблеми. Державотворчі процеси, що відбуваються в незалежній Україні зумовлюють необхідність вирішення проблеми виховання національно свідомих громадян, справжніх патріотів, відданих Вітчизні, готових до плідної праці в ім'я рідного народу. Вивчення й осмислення досвіду патріотичного виховання розвинених країн світу сприятиме ефективному розв'язанню даної проблеми в Україні. Показовим у цьому сенсі є китайське суспільство, яке має свої культурні традиції, значні досягнення в галузі освіти, високорозвинену економіку тощо.

За останні роки на міждержавному рівні значно зросла кількість контактів між КНР та Україною, свідченням чого є візити вищого керівництва країн, укладання угод у різних галузях, зокрема освіти, організація та проведення культурно-мистецьких заходів тощо. Серед багатьох проблем сучасного Китаю провідною є й залишається проблема патріотичного виховання, що активно розробляється педагогічною наукою КНР. Категорія «патріотизм» у науковій літературі Китаю визначається як одне з найглибших і стійких людських почуттів. Вивчення багаторічного досвіду патріотичного виховання дітей і молоді Китаю має велике значення для процесу гуманізації та демократизації освіти в Україні.

Аналіз досліджень і публікацій. Сьогодні в гуманітарній сфері України під егідою НАПН України створено інститути Конфуція, завдання яких полягає у вивченні педагогічної спадщини українських і китайських учених у галузі освіти та виховання, ознайомлення з культурними та національними традиціями Китаю.

Прикладом цього можуть служити наукові розвідки сучасних українських науковців, а саме: Л. Калашник «Педагогічні засади родинного виховання в китайській сім'ї», О. Шацької «Розвиток вищої педагогічної освіти в Китаї (70-і рр. XX – початок XXI століття)», Н. Пазюри «Особливості розвитку професійно-технічної освіти в Китаї (остання чверть XX століття)» та ін.

Практика вивчення та творчого впровадження надбань китайської педагогіки в Україні дотепер залишається обмеженою. Окремі положення щодо загальної системи освіти та системи підготовки педагогічних кадрів в історичній ретроспективі знайшли своє відображення в роботах О. Антиповського, Н. Боровської, В. Клепікова, С. Маркова, О. Михайличенко,

Н. Франчука та ін. Важливими й корисними з точки зору вивчення загальних ідей та тенденцій китайської педагогічної думки в різні історичні періоди є праці російських китаєзнавців М. Баранова, М. Боєнко, Т. Зєпанової, Є. Моносзон та ін.

На актуальність наукових розвідок у цьому напрямі вказують роботи Гао Чжанміня «Поліпшення засобів патріотичного виховання учнів», Ши Сюїня «Патріотичне виховання студентської молоді у сучасних умовах», «Впровадження патріотичного виховання в освітній процес та характеристика національного духу в новітньому періоді», Ян Ліня «Значення центрів патріотичного виховання у процесі виховання учнівської молоді» тощо.

Мета статі – висвітлити проблему патріотизму як основу національної ідеї сучасного Китаю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема «національної ідеї» в Китайській Народній Республіці довгий час залишаться в центрі уваги науковців. На першій сесії Всекитайських зборів народних представників (ВЗНП) 12-го скликання, що відбулася 17 березня 2013 року в КНР, новий керманич країни Сі Цзіньпін окреслив пріоритетні завдання розвитку держави на найближчі роки. Головна теза його промови – шляхи реалізації концепції «китайської мрії», що стала національною ідеєю китайського суспільства на перспективу. Він зазначив, що така мрія втілює в собі національний дух патріотизму, дух реалізації реформ, що зорієнтовані на національне відродження, побудову міцної держави. За його словами, до цієї мрії слід йти китайським шляхом – шляхом соціалізму з китайською специфікою, який є нелегким шляхом з тридцятирічним досвідом реформ [8].

На думку відомого політичного діяча КНР Сі Цзіньпіня, «у ході здійснення «китайської мрії» розвивається дух Китаю – національний дух, в основі якого лежить патріотизм. Це також дух епохи реалізації реформ, спрямованих на національне відродження, побудову могутньої держави» [7].

Слід зазначити, що в різні історичні періоди сутність поняття «національний дух» китайського народу мала різні значення. Так, у китайських історичних джерелах поняття «національний дух» визначалось як важлива духовна характеристика певного народу, яка була духовним підґрунтям розвитку цього народу. Під впливом економічних і соціальних перетворень, відродження та підйому Китаю проблема «національного духу» поступово зростає. На думку видатного китайського діяча Цзян Цземіня, «національний дух є великою духовною опорою нації. Народ, який не має власного національного духу та високих моральних якостей, не здатний протистояти викликам сьогодення [10]. Отже, упродовж усієї своєї історії

китайський народ формував патріотичну єдність і потужний національний дух, які сприяли прискоренню соціалістичної модернізації, впливали на розвиток кращих національних традицій Китайської Народної Республіки.

Питання патріотизму та патріотичного виховання ґрунтовно вивчаються китайськими науковцями. Одним із головних напрямів педагогічних і соціологічних досліджень учених є проблема формування патріотизму в дітей та молоді. Так, китайський педагог Юань Дейчен у своїй книзі «Дослідження ідеології патріотичного виховання» (2002 р.) здійснив ретельний аналіз праць видатних політиків щодо проблеми патріотичного виховання та практичного втілення ідей патріотизму. У дослідженні наголошується, що справжній патріот любить свою країну і націю, оберігає історію своєї Батьківщини [5].

Варто зазначити, що завдяки прийняттю та затвердженню в 1994 році «Положення про патріотичне виховання», у якому мета патріотичного виховання передбачає розвиток в учнів громадянськості та патріотизму як найважливіших духовно-моральних і соціальних цінностей, у систему освіти було впроваджено комплекс патріотичних заходів різного спрямування, запропоновано форми й методи його здійснення [2].

Програма патріотичного виховання китайської молоді передбачає [3]:

- реалізацію головного завдання партії щодо завершення модернізації соціалізму;
- висвітлення історії китайського народу;
- вивчення культурних і національних традицій китайського народу;
- знання характерних національних особливостей Китаю;
- підтримку демократичної та соціалістичної законодавчої системи;
- захист національної безпеки;
- збереження національної єдності;
- пропаганду політики «мирного об'єднання», «одна країна, дві системи» [7].

Згідно з «Положенням про патріотичне виховання» [9], основними завданнями патріотичного виховання є: створення оптимальних умов для ефективної системи патріотичного виховання, яка забезпечуватиме виховання в учнів вірності Батьківщині, готовності гідно служити суспільству й державі; формування у свідомості учнів патріотичних цінностей, поглядів, шанобливого ставлення до історичного минулого і традицій країни; формування та розвиток активної життєвої позиції тощо.

Для реалізації цих завдань рекомендовано шляхи здійснення патріотичного виховання в навчальному процесі:

- використання навчальних матеріалів, що сприяють підвищенню почуття національної гордості;
- розробка матеріалів, зміст яких сприятиме зростанню рівня патріотичної свідомості;
- підвищення ентузіазму при здійсненні патріотичного виховання;
- розробка сценаріїв позакласних і позашкільних заходів, зміст яких зорієнтований на виховання патріотизму в дітей.

На офіційному сайті уряду КНР зазначено, що патріотичне виховання в навчальних закладах буде ефективним за таких умов:

- зміст патріотичного виховання спрямований на формування відповідних ціннісних орієнтирів у школярів;
- використання форм і методів організації активно-творчої патріотичної діяльності учнів;
- удосконалення процесу управління системою патріотичного виховання учнів;
- запровадження в практику інноваційних форм і методів організації діяльності тощо [6].

Патріотичне виховання учнівської молоді сприяє зміцненню китайського суспільства, духовному зростанню кожного громадянина КНР, є складовою духовної культури нації та має суттєву підтримку з боку державної влади. Єдність навчання, виховання та розвитку дитини в навчально-виховному процесі, взаємодія в роботі педагогічного та учнівського колективів навчального закладу, поступове включення учнів у суспільно-громадську діяльність значно сприяють саморозвитку та самовдосконаленню особистості учнів [5].

На думку китайських науковців Юань Дечена та Лю Цина, безсумнівним є той факт, що патріотизм виступає ідеологічною основою соціалізму, а соціалістичне будівництво потребує наявності патріотичного духу [7].

Відповідно до «Положення про патріотичне виховання» [9], у Китаї існує безліч національних, провінційних та муніципальних Центрів патріотичного виховання, зокрема, пам'ятки культури, що знаходяться під охороною держави, різноманітні музеї, меморіали, будинок пам'яті героїв революції, історичні пам'ятні місця та будівлі, які мають великий виховний потенціал у напрямі патріотичного виховання учнівської молоді [3].

Останнім часом у Китаї проводилося багато масових театралізованих шоу, спектаклів, національних свят, зокрема: Олімпійські Ігри, парад до 60-річчя КНР та Шанхайська виставка ЕКСПО-2010. Усі ці заходи активно пропагують національну ідею Китаю, впливають на формування в учнівської молоді громадянської свідомості.

Висновки. Таким чином, ґрунтовний аналіз науково-педагогічної літератури, періодичних видань, електронних ресурсів дозволяє зробити висновок, що впродовж своєї історії китайський народ сформував потужний національний дух, в основу якого покладено патріотизм. У сучасному Китаї існує ефективна система патріотичного виховання, яка залучає до цінностей китайської цивілізації, сприяє формуванню у громадян кращих рис національного характеру. Китайські вчені відзначають, що «національний дух» виступає формою суспільної свідомості та буття, які, у свою чергу, є відображенням суспільного життя, основою національної культури. Для нації національний дух витікає з багатовікової історії країни, характеризує національну самосвідомість, мобілізує внутрішню міць народу, дозволяє реалізовувати ідеї соціалізму з китайською специфікою і здійснити мрію про «національне відродження».

ЛІТЕРАТУРА

1. 中华人民共和国爱国主义教育 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zh.wikipedia.org/wiki/中华人民共和国爱国主义教育>.
2. 王兴权;曹延涵. 当代中国的爱国主义教育及特点. 《商业经济》2010年第06期. [01 29, 2013] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wuxizazhi.cnki.net/Search/JJSY201006055.html>
3. 爱国主义教育.新华网 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://news.xinhuanet.com/ziliao/2003-01/20/content_697898.htm.
4. 中共中央关于转发“爱国主义教育实施纲要”的通知.人民网 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://news.xinhuanet.com/ziliao/2005-03/16/content_2705546.htm.
5. 袁德成.爱国主义教育思想研究.云南人民出版社 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://baike.baidu.com/view/7178288.htm>.
6. 刘请.爱国主义教育[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dangshi.people.com.cn/GB/151935/157318/9528324.html>.
7. 江泽民论爱国主义教育 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://121.33.253.215/solver/blob?key=1876077&dddatetttime=1224001269562>.
8. Китай продовжить «велике відродження» з упором на соціалізм і патріотизм [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrinform.ua/ukr/news/kitay_prodovgit_velike_vidroddgennya_z_uporo m_na_sotsializm_i_patriotizm_1802744.
9. «爱国主义教育实施纲要»的发言 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minge.gov.cn/minge/txt/2008-09/09/content_2462916.htm.
10. 论民族精神的重塑 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.xzbu.com/4/view-17498.htm>.

РЕЗЮМЕ

Е. С. Резниченко. Патриотизм как основа национальной идеи современного Китая.

В статье проведен анализ проблемы патриотизма как основной составляющей части национальной идеи, которая лежит в основе реализации мечты о «великом возрождении» КНР. Определена сущность понятия «национальная идея» Китая, которая уже длительное время находится в центре пристального внимания ученых. Определено, что внедрение элементов патриотического воспитания в современный учебный процесс является обязательным. Доказано, что патриотическое воспитание способствует укреплению китайского общества, духовному росту каждого гражданина КНР, является основой духовной культуры нации и в то же время является условием для воспитания нового поколения – целеустремленного, высокоморального, культурного и дисциплинированного.

Ключевые слова: национальная идея, «китайская мечта», национальный дух, патриотизм, патриотическое воспитание, программа патриотического воспитания, центры патриотического воспитания, эффективность патриотического воспитания.

SUMMARY

K. Reznichenko. Patriotism as the Main Part of Chinese National Idea.

In this article the author tries to address a research question on what effects Chinese patriotic education has on national spirit of China. Guided by the research question, this article particularly looks at the impacts of patriotic education in People's Republic of China.

By reviewing the existing literature on Chinese national idea, the author identified that national spirit and patriotism are main parts of it. For many Chinese, patriotism is essentially identical with socialism because building socialism with Chinese characteristics has been officially justified as a common task for all Chinese and is the main theme of patriotism in today's China. A theme of «national idea» in People's Republic of China is in center of enhanceable attention.

The content of Chinese patriotic education is wide-ranging with Chinese tradition and history and national unity and territorial integrity. The functions, or the goals of patriotic education mainly cover the following aspects: 1) patriotic education contributes to the maintenance of territorial integrity, national unity, and national pride; 2) patriotic education is a vehicle for transmitting knowledge and appropriate attitudes about international relation; 3) patriotic education fulfills a function of maintaining the socialist system and state legitimacy; patriotic education performs a progressive function, encouraging contributions to China's program of development and modernization.

Chinese youth is taken the focus of patriotic education, and is targeted by television, movies, music, dramas, arts and stories which use rich and vivid imagery to provide patriotic education to young people.

Patriotic education is instrumental in strengthening of Chinese society, spiritual growth of every citizen of People's Republic of China, is the basic component of spiritual culture of nation and at the same time is a requirement for education of new people – purposeful, moral, cultural and disciplined. The features of patriotic education of young people in China are providing the personality oriented approach to students and using different organizational forms and teaching methods. Realization of socialist ideas with Chinese characteristic and patriotism will enable to realize a dream about a «national revival».

Key words: national idea, «Chinese dream», national spirit, patriotism, patriotic education, patriotic education program, centers of patriotic education, effectiveness of patriotic education.